

Hundens känsliga luktsinne kan användas till mycket. Nu har världens första skogsbrandshundar utbildats i Sverige.

Under fjolårets varma, torra sommar brandhärjades 25 000 hektar skog. Om man hade haft tillgång till skogsbrandshundar under eftersläckningsarbetet så hade den ytan reducerats avsevärt.

I det som är släckt och kallt på ytan kan det nämligen pyra länge under jord. Glöd kan ha följt trädens långa rötter flera meter djupt ned i jorden. Där nere kan det kan det glöda många dygn och om glöden syresätts, kanske genom att vinden friskar i eller vänder, då blossar branden upp igen.

Den mekanismen orsakar ofta mycket skada. En avsevärd andel av den yta som brandhärjades i fjol orsakades av sådan återtändning.

Att upptäcka och släcka dessa glödhärdar är således mycket viktigt men svårt då de ofta är osynliga. De ryker inte ovan mark, lukten är visserligen distinkt, men då hela landskapet luktar bränt är det svårt att lokalisera dem. Om man inte har en utomordentligt välutvecklad näsa... som en hund.

Den tanken slog Ingela Sörqvist en vanlig dag på jobbet för fem, sex år sedan. Hon är egen företagare och jobbar sedan tio år som naturvårdare bland annat i Kosterhavets nationalpark i norra Bohuslän. I jobbet ingår att göra planerade och mycket väl kontrollerade bränningar i syfte att säkra den biologiska mångfalden då många arter är beroende av en brands följdverkningar.

Hon är således proffs på bränder och hon gillar hundar. Som barn följde hon ofta med sin far när han jagade med sina stövare.

- Jag fascinerades av lojaliteten och samspelet, den tysta kommunikationen som min pappa hade med sina hundar. Så tanken att ha en hund som arbetskamrat var väldigt tilltalande, säger hon.

Hon förberedde sig noggrant. Läste all tänkbar litteratur, gick kurser hos duktiga hundförare och sökte sig fram till den ras och uppfödare som hon trodde var bäst lämpad. Det skulle bli labradorvalpen Cox som Ingela hämtade hösten 2015 hos en uppfödare i Norge.

Ingelas hundrädda make Hans var inledningsvis skeptisk till hennes idé och den nya familjemedlemmen, men på valpars vis charmade Cox sin husse och de blev snabbt varandras bästa lekkamrater.

Cox utbildning till sökhund tog däremot tid då ingenting lämnades åt slumpen. Först skulle ju han och Ingela växa in i varandra, bli en enhet helt utan tveksamheter i kommunikationen oavsett miljö eller annan påverkan. Ingela hade därför Cox vid sin sida i stort sett dygnet runt och snart följde han henne frejdigt var de än var och vad hon än gjorde.

Därefter blev det sakta men säkert mer och mer sök- och spårträning i olika former, fjärrdirigering och självklart många timmar vanlig lydnad. Det mesta klarade Ingela själv, annat fick hon hjälp med av duktiga instruktörer, men en viktig pusselbit saknades: Hur skulle hon få Cox att söka efter en doft som han och alla levande varelser instinktivt vill fly ifrån? Var det överhuvudtaget möjligt?

Ungefär samtidigt, i juni 2017, under ett eftersläckningsarbete vid en mosse utanför Jönköping, ställer den nyblivna hundägaren Peter Johansson just den frågan till insatsledaren Annie Johansson.

Annie, som är skogsbrandsspecialist utbildad i Canada, bollade frågan vidare till sin syster Malin Kyllsjö som är certifierad hundinstruktör. Hon tar kontakt med Martin Johansson som arbetar med specialsökhundar och tillsammans värker de fram såväl svaret på frågan som en hel utbildning för skogsbrandhundar.

Ingela, som tidigare gått en eftersläckningskurs för Annie, blir en av de första som går utbildningen när den drar igång våren 2018.

Parallellt utvecklar Malin ett certifieringssystem för att kvalitetssäkra de utbildade ekipagen. Hon och hennes korthåriga vorsteh Ripa blir det första av hittills två certifierade ekipage. Madeleine Carlström med australien shepherd Chili är det andra.

Ett delmoment för certifiering är "arbete i skarpt läge". Det betyder att hunden ska klara ett godkänt sök under eftersläckningsarbetet efter en riktig skogsbrand. Det gjorde Ingela och Cox nu i våras efter den stora skogsbranden utanför Gislaved. Där markerade Cox en glödhärd som var djupt under marken bara några meter från den stora brandpumpen. Därefter ytterligare några. En av dem i en svårtillgänglig brant.

- Han arbetade lugnt och koncentrerat när han plötsligt drog iväg mot branten. Hans slag var så oregelbundna och stora så jag trodde att han slarvade. Jag insåg att jag kanske var på väg att förstöra sökandet genom min tvivel, så jag lät honom styra och det blev så rätt, han var tvärsäker på sin sak, säger Ingela tydligt stolt och imponerad av sin hund.

Även räddningstjänsten, markägarna och Myndigheten för Samhällskydd och beredskap (MSB) har imponerats. De har förstått skogsbrandhundarnas stora potential så på MBS:s webbplats finns numera en video för sakkunniga som visar Cox, Ripa och de andra i arbete.

Flera medier har rapporterat och verksamheten har även uppmärksamats internationellt. Malin har fått förfrågningar om utbildningen från såväl USA som Nya Zeeland och Danmark. Intresset förväntas även bli stort från de försäkringsbolag som försäkrar skog.

Under våren fick Ingela och Cox möjlighet att visa upp sina färdigheter även på hemmaplan efter en mindre skogsbrand strax utanför Strömstad.

- Det var för att få träning så det blev bara en timme, men Cox hann ändå markera sex platser som jag märkte med snitslar, säger Ingela.

Hon är mycket nöjd med hur sökarbetet fungerar så här långt men påpekar att eftersom verksamheten är så ny så prövar de sig fortfarande fram. Kanske kommer hon framöver att justera vissa moment. Helt nöjd är hon emellertid med Cox och att han är en labrador.

- Jag gillar dynamiken med labbe. Rasen är ju förarnära så han har hela tiden koll på mig. Han gillar att vara till lags, jobbar bra och fokuserat. Han är alltid glad och han älskar att vara tillsammans. Han är den bästa arbetskamraten man kan ha!

